

Garancija za mlade na Zapadnom Balkanu

RegionalCooperationCouncil

This project is funded by the European Union

Ova brošura ima za cilj da objasni Garanciju za mlade u EU i pruži preporuke za njeno uvođenje i jačanje na Zapadnom Balkanu.

Garancija za mlade EU

Program **Garancija za mlade** u evropskim zemljama pokrenula je Evropska komisija 2013. godine, a 2020. godine je pojačan, kao političko opredeljenje svih država članica EU da **svim mladim ljudima mlađim od 30 godina** pruži kvalitetnu ponudu za

- ▷ **zapošljavanje**
- ▷ **nastavak obrazovanja**
- ▷ **praksu ili**
- ▷ **obuku**

u roku od 4 meseca od izlaska iz sistema formalnog obrazovanja ili od gubitka prethodnog zaposlenja.

Severna Makedonija je prva ekonomija Zapadnog Balkana koja je uvela jedan oblik garancija za mlade 2018. godine. U periodu od 2017. do 2019. godine učešće dugoročne nezaposlenosti mladih je smanjeno za gotovo 8,9%.

Garancija za mlade EU Priča o uspehu

U periodu od otprilike sedam godina, neposredno pre izbivanja pandemije kovida 19, broj mladih ljudi koji nisu zaposleni, niti se nalaze u procesu školovanja ni na obuci (NEET) na nivou EU bio je za oko 1,7 miliona MANJI. NEZAPOSLENOST mladih OPALA je na REKORDNO NIZAK NIVO od 14,9% do februara 2020. godine, pre nego što su širom EU uvedene zabrane kretanja zbog pandemije.

Iako je poboljšanje makroekonomskog konteksta svakako imalo određenu ulogu, dokazi ukazuju na to da je Garancija za mlade imala značajan efekat transformacije. Preko 24 miliona mladih ljudi koji su u nekom trenutku bili registrovani u programima garancija za mlade dobilo je ponudu za zaposlenje, nastavilo je obrazovanje, praksu ili obuku.¹

Garancija za mlade u Evropskoj uniji

EU program Garancija za mlade uspostavljen je Preporukom Saveta od 22. aprila 2013. godine i od tada mu se pruža snažna politička podrška. Evropski savet odobrio je Garancije za mlade tokom samita u junu 2013. godine kao odgovor na ekonomsku krizu, tražeći potom njihov nastavak zaključcima od 15. decembra 2016. godine.

Evropska unija je 2020. godine dalje razvila svoj uspešan instrument javne politike i strateški pojačala Garancija za mlade. Ovaj program sad obuhvata mlade u starosnoj grupi od 25 do 29 godina i može da stigne do mladih u najnepovoljnijem položaju koji žive u udaljenim područjima i pripadaju etničkim manjinama.

Zasniva se na 4 faze intervencije u oblasti javnih politika i 3 ključna pokretača. Na osnovu ove opšte strukture, program je organizovan u skladu sa nacionalnim, regionalnim i lokalnim okolnostima, uz istovremeno obraćanje pažnje na pitanja roda i raznolikosti mladih:

Četiri **faze u oblasti politika** revidirane Garancije za mlade, prema preporuci Saveta od 30. oktobra 2020. godine, su sledeće:

- ▷ **Faza 1: Mapiranje i rana intervencija** – Garanciju za mlade treba zajednički osmisliti i sprovesti kroz partnerstva koja obuhvataju državne institucije na centralnom, regionalnom i lokalnom nivou, privatni sektor, poslovni sektor, institucije za obrazovanje i obuku, nevladine organizacije i udruženja mladih, s obzirom na međusektorski karakter politika za zapošljavanje mladih.
- ▷ **Faza 2: Rad na terenu** sa neregistrovanim pripadnicima NEET populacije – obuhvata osmišljavanje programa za rad na terenu sa pripadnicima NEET populacije do kojih je teško doći, utvrđivanje najboljeg načina za uključivanje partnerstava između socijalnih službi, službi za zapošljavanje, grupa u okviru zajednice i

omladinskih nevladinih organizacija kako bi se došlo do marginalizovanih NEET grupa.

- ▷ **Faza 3: Priprema** – nove mere aktivacije; preventivne mere za suzbijanje ranog napuštanja procesa obrazovanja i obuke od strane lica u nepovoljnom položaju; jačanje postojećih mera i intenzivnije aktivne mere tržišta rada za zapošljavanje mladih u manje povoljnom položaju kao što su NEET sa niskim i srednjim nivoom obrazovanja.
- ▷ **Faza 4: Ponuda** – integracija na tržištu rada kroz davanje kvalitetnih ponuda mladim ljudima.

Delotvorno korišćenje međusektorskih ključnih pokretača predstavljenih u daljem tekstu je od suštinske važnosti za uspešno sprovođenje programa i obezbeđivanje pružanja kvalitetnih ponuda za sve mlade ljude.

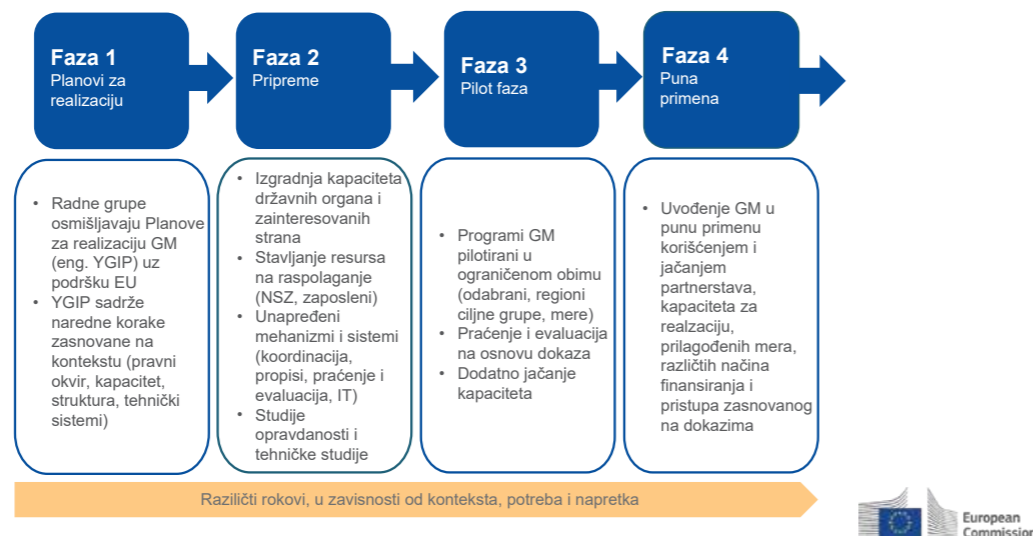
- Mobilisanje partnerstava: Jačanje partnerstava između vlade, pružalaca usluga i zainteresovanih strana, uključujući poslodavce, institucije za obrazovanje i obuku, socijalne partnere, službe za omladinski rad, omladinske organizacije, OCD; promovisanje protokola za saradnju; promovisanje integrisanih modela servisa, npr. jednošalterskog sistema.
- Unapređenje prikupljanja podataka i praćenja: Jačanje sistema za praćenje dugoročne, održive integracije na tržištu rada; podsticanje razmene podataka o praćenju, profilisanju i daljim aktivnostima između partnera programa garancija za mlade, uz poštovanje pravila o zaštiti podataka.
- Potpuno i optimalno korišćenje sredstava: opredeljivanje odgovarajućih nacionalnih resursa za sprovođenje mera javnih politika; potpuno i optimalno korišćenje sadašnjih instrumenata Unije i drugih izvora finansiranja u Uniji, koji su na raspolaganju državama članicama.

¹ Izvor: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=en>

Garancija za mlade u Evropskoj uniji

Ekonomsko-investicionim planom (EIP) za Zapadni Balkan, koji je Evropska komisija (EK) objavila u oktobru 2020. godine, predlaže se sprovođenje programa Garancija za mlade na Zapadnom Balkanu u četiri faze tokom perioda od 2021-27. godine. Opis svake od faza dat je u nastavku:

Glavna inicijativa EIP-a br. 10 za Zapadni Balkan

- ▷ **Faza 1: Planovi za realizaciju garancija za mlade**
- ▷ **Faza 2: Priprema** -- jačanje kapaciteta zainteresovanih strana i državnih organa, stavljanje resursa na raspolaganje, unapređeni mehanizmi i sistemi, studije opravdanosti i tehničke studije
- ▷ **Faza 3: Faza pilotiranja** -- namenjena testiranju mera koje su planirane za nove grupe pripadnika NEET populacije koji su identifikovani kroz program rada na terenu u izabranom broju lokalnih samouprava
- ▷ **Faza 4: Postepeno uvođenje u punu primenu** – na osnovu evaluacije pilot faze, treba izvršiti izmene plana za realizaciju garancija za mlade i započeti sa njegovom punom realizacijom

Faza 1 započinje kada se ZB6 obavežu na osnivanje međuresornih radnih grupa u koje će biti uključene relevantne zainteresovane strane, sa zadatkom da sačine planove za realizaciju garancija za mlade (YGIP), koji predstavljaju ključni osnov za sprovođenje garancija za mlade.

Pre sprovođenja Faza 1-4 u periodu od 2021-27. godine, Faza 0 biće posvećena izgradnji svesti i političkog dogovora, naročito kroz regionalne i bilateralne sastanke na tehničkom nivou i sastanke na političkom nivou. Na ministarskom sastanku održanom 8. jula 2021. godine, ministri za zapošljavanje i socijalna pitanja ZB6 su dali podršku programu garancija za mlade na ZB.

Detaljne individualne mape puta ekonomija ZB6 koje se odnose na zapošljavanje mladih i programe garancija za mlade, po uzoru na EU garanciju za mlade, mogu se naći u studiji ESAP2 Saveta za regionalnu saradnju (RCC) o zapošljavanju mladih (www.esap.online)

Iako su ove individualne mape puta važni analitički ulazni elementi, one ne mogu da zamene ili prejdiciraju planove za realizaciju garancija za mlade pojedinačnih ekonomija.

Garancija za mlade na Zapadnom Balkanu – podrška EU

- [Ekonomsko-investicioni plan EU za Zapadni Balkan, koji se odnosi i na IPA III](#)

Preporuke u vezi sa politikom zapošljavanja mladih

Unaprediti aktivne mere tržišta rada (eng. ALMP)

- ▷ Ponuditi veća finansijska izdvajanja za ALMP
- ▷ Obezbediti karijerno savetovanje i usluge savetovanja za traženje posla preko nezavisnih organizacija koje pružaju ove usluge
- ▷ Obezbediti usluge savetovanja i mentorstva za početnike u poslovanju, bespovratna sredstva i zajmove za pokretanje poslovanja namenjene diplomcima univerziteta u partnerstvu sa finansijskim institucijama i evropskim agencijama i institucijama
- ▷ Obezbediti subvencije za MSP koja angažuju mlade pripravnike ili stažiste
- ▷ Poboljšati usluge brige o deci i roditeljske dodatke za mlade majke koje se vraćaju na posao

Unaprediti programe obuke i prekvalifikacije

- ▷ Intenzivirati programe za stručno osposobljavanje. Podržati institucije za obrazovanje i obuku u realizaciji praktičnih kurseva i radionica
- ▷ Ponuditi kratkoročne dodatne kurseve obuke za diplomce srednjih stručnih škola u partnerstvu sa poslodavcima i centrima za stručno osposobljavanje
- ▷ Podstaci škole i privatna preduzeća da sarađuju u obezbeđivanju obuke i profesionalne prakse
- ▷ Obezbediti usmerene mere za mlade iz porodica u nepovoljnom položaju i etničkih manjina
- ▷ Podići nivo svesti među mladima putem društvenih mreža o raspoloživim prilikama za NEET populaciju da se uključe u obrazovanje ili obuku

Ojačati kapacitete NSZ

- ▷ Osigurati da zaposleni imaju adekvatne kapacitete i imenovati posebne zaposlene za rad sa mladima na terenu
- ▷ Razviti integrisan, individualizovan proces vođenja slučajeva za nezaposlene mlade
- ▷ Sprovesti specijalizovana istraživanja marginalizovanih mladih kako bi se mapirala NEET populacija
- ▷ Koristiti mobilne jedinice NSZ za rad na terenu sa NEET populacijom
- ▷ Obezbediti individualno savetovanje i programe za nadoknađivanje gradiva za mlade pripadnike NEET populacije
- ▷ Osmisliti ciljane programe za različite starosne grupe NEET populacije

Poboljšati koordinaciju nacionalnih zainteresovanih strana

- ▷ Razviti delotvornu koordinaciju i partnerstvo u svim oblastima javnih politika, uključujući zapošljavanje, obrazovanje, pitanja mladih, rodnu ravnopravnost i socijalna pitanja
- ▷ Podstaci i podržati partnerstvo u radu između CSR-a i NSZ i potencijal za uspostavljanje jednošalterskih sistema za mlade
- ▷ Podržati saradnju između NSZ i omladinskih organizacija radi pružanja informacija neregistrovanim pripadnicima NEET populacije
- ▷ Promovisati razmenu informacija na svim nivoima države i u oblastima javnih politika (zapošljavanje, obrazovanje, stanovanje i zdravstvo)
- ▷ Izgraditi mreže prakse između relevantnih aktera (državne agencije, javne agencije, omladinske organizacije, poslovna udruženja, obrazovne institucije, stambene zadruge, udruženja zdravstvenih radnika)

good.better.regional.

Brought to you by the RCC's
Employment & Social Affairs Platform 2 Project
#ESAP2
www.esap.online

Follow us on:

@rccint

RegionalCooperationCouncil

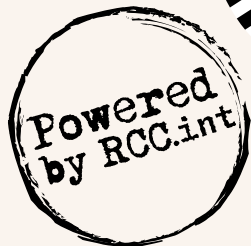
RCCSec

regionalcooperationcouncil_rcc

Regional Cooperation Council

RegionalCooperationCouncil

This project is funded
by the European Union

Najveći deo sadržaja korišćen je, uz dozvolu, iz informativnih materijala Evropske komisije o garancijama za mlade. Preostali sadržaj potiče iz [Studije o zapošljavanju mladih](#) na Zapadnom Balkanu čiju je izradu naručio RCC i ne odražava nužno stavove Saveta za regionalnu saradnju (RCC) i Evropske unije (EU)